

POSTANOWIENIE

Dnia 9 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela

w sprawie z wniosku K. "E." S.A. w K.
przy uczestnictwie W. K. , M. C. , T. C. , M. C. , S. C. , I. C. i M. C.
o zniesienie współwłasności,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 9 stycznia 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 9 listopada 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestników: W. K. kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) złotych, T. C. kwotę 4050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych, M. C. , S. C. i I. C. kwoty po 600 (sześćset) złotych, tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 12 maja 2017 r. Sąd Rejonowy:

1. zasądził od wnioskodawcy K. „E.” Spółki Akcyjnej w K. na rzecz:
 1. uczestnika M. C. kwotę 2.808,93 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 października 2016 r. do dnia zapłaty;
 2. uczestnika W. K. kwotę 14.929,51 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 października 2016 r. do dnia zapłaty;

3. uczestnika T. C. kwotę 40.304,21 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 października 2016 r. do dnia zapłaty;

4. uczestnika M. C. kwotę 30.228,16 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 października 2016 r. do dnia zapłaty;

5. uczestnika S. C. kwotę 30.228,16 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 października 2016 r. do dnia zapłaty;

6. uczestnika I. C. kwotę 30.228,16 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 października 2016 r. do dnia zapłaty;

7. uczestnika M. C. kwotę 30.228,16 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 października 2016 r. do dnia zapłaty;

2. zasądził od uczestnika M.C. na rzecz wnioskodawcy K. „E.” Spółki Akcyjnej w K. kwotę 137,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 października 2016 r. do dnia zapłaty;

3. zasądził od uczestnika T. C. na rzecz wnioskodawcy K. „E.” Spółki Akcyjnej w K. kwotę 653,12 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 października 2016 r. do dnia zapłaty;

4. zasądził od uczestnika M. C., na rzecz wnioskodawcy K. „E.” Spółki Akcyjnej w K. kwotę 489,84 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 października 2016 r. do dnia zapłaty;

5. zasądził od uczestnika S. C. na rzecz wnioskodawcy K. „E.” Spółki Akcyjnej w K. kwotę 489,84 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 października 2016 r. do dnia zapłaty;

6. zasądził od uczestnika I. C. na rzecz wnioskodawcy K. „E.” Spółki Akcyjnej w K. kwotę 489,84 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 października 2016 r. do dnia zapłaty;

7. zasądził od uczestnika M. C. na rzecz wnioskodawcy K. „E.” Spółki Akcyjnej w K. kwotę 489,84 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 października 2016 r. do dnia zapłaty;

8. oddalił w pozostałym zakresie żądanie wnioskodawcy z tytułu rozliczenia nakładów;

9. oddalił w pozostałym zakresie żądania uczestników z tytułu rozliczenia pożytków;

10. ustalił, że wnioskodawca oraz każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Postanowieniem z dnia 9 listopada 2018 roku Sąd Okręgowy w K. zmienił zaskarżone postanowienie - w części merytorycznej - w ten sposób, że punktowi I nadał następujące brzmienie:

1. zasądzić od wnioskodawcy K. „E.” Spółki Akcyjnej w K. na rzecz:

1. uczestnika M. C. kwotę 953,54 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 października 2016 roku do dnia zapłaty;

2. uczestnika W. K. kwotę 30 915,12 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 7 stycznia 1999 r. do dnia zapłaty;

3. uczestniczki T. C. kwotę 190 471,82 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 7 stycznia 1999 r. do dnia zapłaty.

W pozostałej części oddalił wszystkie apelacje.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazał na przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Zdaniem skarżącego, w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do odpowiedzi na pytania: 1. Czy rozszerzenie żądania o zasądzenie dokonane w piśmie procesowym złożonym w toku postępowania przez pełnomocnika procesowego powoda (uczestnika postępowania o zniesienie współwłasności), którego odpis zostaje doręczony pełnomocnikowi procesowemu pozwanego (uczestnika postępowania o zniesienie współwłasności, wobec którego to roszczenie jest kierowane) wywołuje skutki, o których mowa w przepisie art. 455 k.c., a jeśli tak, to od jakiego momentu - od doręczenia, od upływu jakiegoś czasu po doręczeniu, od momentu złożenia przez tego pełnomocnika odpowiedzi na

rozszerzenie roszczenia, czy od innego momentu? 2. Czy przepis art. 192 pkt 3 k.p.c. znajduje zastosowanie (w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) w postępowaniu nieprocesowym o zniesienie współwłasności w stosunku do zmian podmiotowych dotyczących rozpoznawanych w tym postępowaniu roszczeń o zwrot (rozliczenie) pożytków i nakładów, a jeśli tak, to czy zgoda, o której mowa w tym przepisie, wymagana jest jedynie od podmiotu, przeciwko któremu kierowane jest dane roszczenie o zapłatę, czy też wymagana jest ona od wszystkich uczestników? 3. Czy przepis art. 192 pkt 3 k.p.c. znajduje zastosowanie w sytuacji, gdy do zmian podmiotowych dochodzi wskutek zawarcia - w toku postępowania, przez spadkobierców strony, którzy już uprzednio wstąpili do postępowania w miejsce zmarłej strony i podejmowali czynności w tym postępowaniu - umowy o dział spadku, skutkującej przyznaniem wierzytelności objętej postępowaniem sądowym jednemu lub jedynie części z tych spadkobierców, który lub którzy brali dotychczas udział w postępowaniu? 4. Czy do jednego zdarzenia procesowego - mającego postać zmiany żądania w ten sposób, że spadkobierca dochodzący uprzednio roszczenia w wysokości odpowiadającej jego udziałowi w spadku żąda następnie całej wierzytelności - może mieć zastosowanie zarówno przepis regulujący zmianę podmiotową (art. 192 pkt 3 k.p.c.), jak i przepis regulujący zmianę przedmiotową (art. 383 k.p.c.)?

W ocenie wnioskodawcy skarga jest oczywiście uzasadniona wobec: wydania zaskarżonego postanowienia w oparciu o niepełne akta postępowania, tj. akta z których usunięto lub zagubiono ważne w sprawie dokumenty, stanowiące dowody na okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy; błędnego zastosowania przepisu art. 53 § 2 k.c. dotyczącego pożytków mimo ugruntowanego rozróżnienia w judykaturze pożytków nieruchomości (rzeczy) od dochodów (pożytków) przedsiębiorstwa; nieuwzględnienia rzeczywistego przedmiotu działalności gospodarczej K[...] E. prowadzonej m.in. na nieruchomości obejmującej dawną działkę [...]3, który to przedmiot nie stanowi jedynie „prostego” wynajmowania jej fragmentów, co zostało wykazane w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym; braku uwzględnienia kosztów prowadzenia działalności gospodarczej K[...] E. zorganizowanej m.in. na nieruchomości obejmującej dawną działkę [...]3, mimo ich wykazania w zgromadzonym w sprawie materiale

dowodowym; braku uzasadnienia stanowiska dotyczącego zakwalifikowania opłat pobieranych od kupców jako pożytków nieruchomości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18, niepubl.). Wskazano tam m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie objęte podstawami kasacyjnymi, doniosłe z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa. Powołanie się przez skarżącego na takie zagadnienie wymaga jego sformułowania oraz uzasadnienia występowania w sprawie (por. niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 listopada 2003 r., II CK 324/03, z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, z 26 września 2005 r., II PK 98/05, z 10 maja 2019 r., I CSK 627/18).

Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania prowadzi do oceny, że skarżący nie wykazał powyższych okoliczności. Nie zostało sformułowane zagadnienie prawne, które wymagałoby rozstrzygnięcia. Można tylko zauważyć na marginesie, że trafnie podnosi się w nauce prawa, iż wierzyciel nie jest uprawniony do dowolnego oznaczenia w wezwaniu terminu spełnienia

świadczenia. Termin ten określa sama ustawa, art. 455 bowiem wyraźnie stanowi, że dłużnik ma spełnić świadczenie „niezwłocznie” po wezwaniu go do wykonania. Termin „niezwłocznie” oznacza termin realny, mający na względzie okoliczności miejsca i czasu. Nie można go utożsamiać z terminem natychmiastowym. Brak także podstaw do uznania, że w typowych sytuacjach, gdy z okoliczności nic innego nie wynika, należy przyjmować, że spełnienie świadczenia oznacza spełnienie w terminie 14 dni od wezwania. Przy ocenie omawianego problemu nie można pomijać wskazań zawartych w art. 354 § 1 k.c. i art. 355 k.c. W praktyce czas niezbędny dłużnikowi do niezwłocznego wykonania zobowiązania kształtuje się niejednolicie. Spełnienie świadczenia stosownie do wezwania uzależnione może być nieraz od przedsięwzięcia różnych, często zawiłych, czynności natury kasowej i księgowej. Bywa, że zachodzi konieczność rozpakowania towaru, sporządzenia protokołu szkody czy też dokonania badań laboratoryjnych (art. 544 § 2 k.c.). Wszystkie te okoliczności rzutują więc na czas, jaki jest potrzebny dłużnikowi do dostosowania się do wezwania wierzyciela.

Odnośnie problematyki związanej z możliwością stosowania art. 192 pkt 3 k.p.c. w postępowaniu nieprocesowym o zniesienie współwłasności, warto wskazać, że w piśmiennictwie dotyczącym postępowania o zniesienie współwłasności zwrócono uwagę, że nie ma przepisów, które wprost normowały tę kwestię, a skorzystanie - na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. - z odesłania do przepisów o procesie, nie daje rezultatu. Przepis art. 192 pkt 3 k.p.c. nie znajduje bowiem w postępowaniu o zniesienie współwłasności zastosowanie ze względu na cel tego postępowania i charakter orzeczenia znoszącego współwłasność. Celem postępowania o zniesienie współwłasności jest nowe ukształtowanie prawa własności rzeczy stanowiącej przedmiot współwłasności przez odebranie temu prawu cechy wspólności. Ten skutek jest osiągany postanowieniem znoszącym współwłasność *ex nunc*, które dotyczy wszystkich podmiotów stosunku współwłasności. Wymaga to, aby orzeczeniem znoszącym współwłasność zostali objęci aktualni współwłaściciele. Zbywca należącego do niego udziału w rzeczy będącej przedmiotem współwłasności, jeżeli zbycie to nastąpiło w toku postępowania o zniesienie współwłasności, w zasadzie traci zainteresowanie w tej sprawie, gdyż wynik jej nie dotyczy już jego prawa, chyba że zainteresowanie

zbywcy rezultatem postępowania będzie wynikać z innych przyczyn (sytuacja zbywcy może się kształtować inaczej, gdy w postępowaniu o zniesienie współwłasności zostały zgłoszone wzajemne roszczenia z tytułu posiadania rzeczy). Jest oczywiste, że przedstawione uwagi dotyczą również postępowania, które oprócz zniesienia współwłasności obejmuje także dział spadku (art. 688 k.p.c.) – por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 13 marca 2002 r., III CKN 411/00, niepubl.

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdy w sprawie doszło do kwalifikowanego: oczywistego naruszenia prawa, widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy. Konieczne było zatem wykazanie, że Sąd drugiej instancji w sposób oczywisty naruszył przepis jasny i jednoznaczny, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r. I PKN 34/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100, z 10 stycznia 2003 r. V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49 i z 11 stycznia 2008 r. I UK 285/07). Szczegółowa analiza sprawy prowadzi do wniosku, że powyższa przesłanka nie została wykazana. W sumie, wskazane przez skarżącego okoliczności świadczą o tym, że nie zgadza się on z oceną prawną dokonaną przez Sąd drugiej instancji. Jednakże, postępowanie kasacyjne nie może stanowić podstawy do uruchomienia de facto trzeciej instancji. Ponadto, twierdzenia skarżącego można odczytywać jako brak akceptacji dokonanej przez Sąd odwoławczy oceny zebranego materiału dowodowego i poczynionych przez ten Sąd ustaleń faktycznych. Tymczasem, zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Z kolei, w myśl art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Biorąc to pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, nie znajdując też okoliczności, które obowiązyany jest brać pod uwagę z urzędu w ramach przedsądu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 3 w związku z art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

aj